

## ***Pyttipanna – tai rimta! Maisto pavadinimai – keletas pastabų rašant švedų – lietuvių kalbų žodyną***

**Ėrika Sausverde**

Vilniaus universitetas

erika.sausverde@flf.vu.lt

*Words and senses emerge out of their culture—  
there is always a reason for their appearance at a particular time.*

John Simpson

*Gastronomy is the art of using food to create happiness*

Theodore Zeldin

### **Anotacija**

Švedų-lietuvių leksikografija – gana nauja sritis Lietuvoje. Tai lemia švedų-lietuvių leksikografinio darbo pionieriškumą. Straipsnio tikslas – apžvelgti ekvivalentų paieškos procesus, dirbant prie naujojo švedų-lietuvių žodyno. Tyrinėjimo objektu pasirinkta viena semantinė tema – maisto pavadinimai. Diskutuojami žodžiai: švedų k. *knäckebröd*, *palt*, *pepparkaka*, *pyttipanna*, *pålägg*, *påtår*, *pölsa*, *wienerbröd* ir kt. Aptariami *kalbos ir maisto* temos ypatumai, ekvivalentų paieškos, leksikografinio ir grožinės literatūros vertimų skirtumų niuansai.

Raktažodžiai: leksikografija, ekvivalentai, vertimas, maistas ir kalba

Key-words: lexicography, equivalents, translation, food and language

### **1. Įžanga**

Kiekvienas švedas, darydamas sumuštinį panaudos žodį *pålägg* – tai tas, kas dedama ant duonos – sūris, kumpis, dešra ir pan. Švedijos kavinėse įprastas užrašas – *påtår ingår* „kitas puodelis kavos nemokamai“. Kaip perteikti šv. *pålägg* ir *påtår* lietuviškai? Šio straipsnio tema kilo iš praktinių dalykų dirbant prie švedų-lietuvių kalbų žodyno. Straipsnio tikslas – apžvelgti ekvivalentų paieškų problemą gana naujoje srityje, švedų-lietuvių leksikografijoje, tyrinėjant maisto pavadinimų semantiką. Su kokiais sunkumais susiduria leksikografas ieškodamas ekvivalentų, kuo skiriasi grožinės literatūros ir leksikografo vertimas, kuo ypatinga tema *maistas ir kalba*, – šie ir panašūs klausimai sudaro straipsnio branduolį.

## 2. Naujasis švedų–lietuvių kalbų žodynas

Kol kas negalime pasigirti turintys didesnių dvikalbių švedų–lietuvių kalbų žodynų. Yra išleista keletas nedidelių žodynų ar pasikalbėjimo knygelių.<sup>1</sup> Lyginant su kitomis skandinavų kalbomis, norvegų kalbos padėtis yra geresnė – 2001 metais išleistas Evaldos Jakaitienės ir Sturla Berg-Olseno *Lietuvių – norvegų kalbų žodynas* (apie 25 000 žodžių).<sup>2</sup> Lyginant su kitomis Baltijos šalimis, švedų kalbos leksikografinė situacija Lietuvoje skiriasi nuo Latvijos<sup>3</sup>, o ypač Estijos, kur 2004 metais išleistas didelis švedų–estų kalbų žodynas, apimantis apie 100 000 žodžių.<sup>4</sup> Skirtinga leksikografinė situacija Baltijos šalyse atspindi šių trijų šalių istorinių kontaktų su Švedija intensyvumo laipsnį, Lietuvos atveju – veikiau šių kontaktų fragmentiškumą. Tai lemia švedų–lietuvių leksikografinio darbo pionieriškumą.

Vilniaus universitete šiuo metu rašomas švedų–lietuvių žodynas, apimsiantis apie 30 000 žodžių ir daugybę posakių. Tradiciškai jis gali būti priskirtas vidutinio dydžio žodynams<sup>5</sup>. Žodyno švediškos dalies pagrindas – Švedijoje leidžiamos *Lexin* serijos vienakalbis švedų kalbos žodynas, kurio pagrindu sukurti švedų–anglų, švedų–rusų ir kitų kalbų žodynai<sup>6</sup> (apie *Lexin* žodynus plačiau žr. Gellerstam 1999; apie paskutinį *Lexin* švedų kalbos žodyno variantą – Malmgren 2012). *Lexin* žodynų serija Švedijoje skirta visų pirma imigrantams, bet su tam tikrais pakeitimais švediškoji

---

<sup>1</sup> Plg. R. Dambrauskaitė, *De enklaste fraserna på litauiska. Trumpi švediški posakiai*, redigerad av P.Åkesson, Stockholm, Innovera, 1994; *Svensk-litauisk parlör. Švediški-lietuviški pasikalbėjimai*, parengė V.Jurgaitytė, Vilnius, Pradai, 1995; L.Dahlerus, *Litauisk-svensk ordlista*, Instructor, 1995 (apie 7000 žodžių); A. Birbalas, N. Valutytė, B. Jonasson, I. Ovhed, *Ordlista svensk-litauisk, litauisk-svensk. Žodynėlis švedų-lietuvių, lietuvių-švedų*, Blekinge FoU-enhet för socialtjänst och primärvård, BIR&D; I.Schmidt-Lagerholm, *Svensk-litauisk pedagogisk ordbok*, Vilnius, Mūsų knyga, 2004 (apie 12 000 žodžių); *Švedų kalbos pokalbiai ir žodynas*, Berlitz Publishing/Apa Publications GmbH & Co, Euroknyga, 2004. Vienos iš didžiausių Švedijos leidyklų *Norstedts* išleistas daugiakalbis žodynas *NORSTEDTS baltiska (svenska-estniska-lettiska-litauiska) ordbok [NORSTEDTS baltų (švedų-estų-latvių-lietuvių) žodynas]*, (apie 18 000 žodžių ir posakių), Norstedts Akademiska Förlag, 2006. Kol dar nebaigtas Vilniaus universitete rengiamas didesnis švedų–lietuvių žodynas, 2012 metais, siekiant užpildyti spragą, išleistas nedidelis Ramunės Dambrauskaitės-Muralienės ir Ėrikos Sausverde mokomasis *Švedų-lietuvių kalbų žodynėlis. Svensk-litauiskt lexikon*, Vilnius, Tyto alba (apie 6500 žodžių).

<sup>2</sup> Žr. Evalda Jakaitienė, Sturla Berg-Olsen *Lietuvių - norvegų kalbų žodynas / Litauisk-norsk ordbok*, Vilnius, Baltos lankos, 2001.

<sup>3</sup> Latvijoje išleista keletas vidutinio didžio švedų–lietuvių žodynų, žr. pvz. I.Kačevska, I.Balode, M.Grīnberga. *Latviešu-zviedru, zviedru-latviešu vārdnīca. Lettisk-svensk, svensk-lettisk ordbok*. Rīga, Norden, 1996. Pārstrādāts un papildināts izdevums. Rīga, Norden, 2004. Rīga, Zvaigzne ABC, 2009 (apie 20 000 žodžių). Daugiau apie švedų–latvių ir švedų–estų leksikografinę situaciją žr. Sausverde, 2012.

<sup>4</sup> Žr. M.Aidla, S.Cousins, M.Elken, M.Kanarbik, K.Mullamaa, M.Pertšjonok, M.Praizner, R.Raag, V.Raag, J.Tuldava. *Rootsi-estni sõnaraamat. Svensk estnisk ordbok*. Tallinn, 2004. Šiam žodyno rašymo projektui, trukusiam virš 10 metų, vadovavo profesorius Stig Örjan Ohlsson.

<sup>5</sup> Dvikalbių žodynų dydžių nustatymas netoks vienareikšmis (plg. pvz. Svensén 2004: 32–35; Jakaitienė 2005: 324–325; Melnikienė 2008).

<sup>6</sup> Tokios apimties iki šiol išleista 13 kalbų *Lexin* žodynų. Nuo 1990 dešimtmečio pabaigos *Lexin* žodynai prieinami internete (*Lexin* internetinę versiją žr. <http://lexin2.nada.kth.se>)

dalį yra pritaikoma ir kitoms kalbos bendruomenėms, šiuo atveju buvo pritaikyta lietuvių naudotojui. Žodyne pateikiamos pagrindinės švedų kalbos žodžių reikšmės, visos švediškų antraštinių žodžių kaitymo formos, stilistikos ypatybės, jis gausiai iliustruojamas pavyzdžiais. Žodynas skirtas visų pirma lietuviams. Perfrazuojant žinomą Skandinavijoje leksikografijos teoretiką Bo Svenséną, švedams lietuvių kalba yra *maža* kalba, o lietuviams švedų kalba – jei ne *didelė*, tai bent jau *didesnė* kalba (žr. Svensén 2004: 17–23), t. y. esama daugiau lietuvių nei švedų, kuriems reikalingi dvikalbiai švedų–lietuvių žodynai. Rengiamas žodynas pirmiausia yra skirtas švediško teksto recepcijai ir vertimui iš švedų į lietuvių kalbą, taigi tai yra L2→L1 tipo žodynas (plg. Svensén 2004: 21)<sup>7</sup>, nors, žinoma, ir švediškai kalbantys turės iš jo naudoti.

### 3. Ekvivalentai

Rengdami žodyną nuolat susidurdavome su visomis įprastomis problemomis, su kuriomis susiduria rašantys darbus iš dvikalbės leksikografijos (žr. pvz. Berkov 1996; Jakaitienė 2005: 137–172). Kiekvienas leksikografas turi išspręsti daugelį problemų, kylančių susidūrus dviem kalbų sistemoms, dažnai ir dviem skirtingoms istorinėms ir kultūrinėms tradicijoms ir netgi dviem skirtingiems požiūriams į pasaulį. Kadangi dirbome su jau parengta švedų kalbos medžiaga, ir nebereikėjo spręsti, pavyzdžiui, lemų atrankos klausimo, gramatinės informacijos pateikimo formos ir pan., didžiausia ir pagrindinė problema tapo lemų ekvivalentų paieška. Dėl istorinių, geografinių, kultūrinių, socialinių ir įvairių kitų skirtingų kalbų regionų skirtumų, ekvivalentų paieška dažnai tampa labai sudėtinga. Tai būdinga tiek verčiant į kitą kalbą specifines kultūrinės sąvokas, tiek perteikiant metaforas, konotacijas ir pan. (žr. pvz. Svensén 2004: 311; Berkov 1996, ypač 151–191).

Dirbdami prie žodyno daug kartu atsidurdavome situacijoje, kai rasti tikslų ir graškų atitikmenį švedų sąvokoms tapdavo tikru iššūkiu. Kiekvieno leksikografo, dirbančio dvikalbės leksikografijos srityje, tikslas – rūpintis būsimu žodyno naudotoju, kad žodynas padėtų jam ne tik suprasti tekstą, bet ir leistų iškart panaudoti vertimą, siūlyti ne paaiškinimą, o išverstą atitikmenį (plg. Jakaitienė, Berg-Olsen 2004; Griškevičienė, Berg-Olsen 2012), todėl visais atvejais buvo stengiamasi vengti paaiškinimų ir kur tik įmanoma, rasti kuo tikslesnį ekvivalentą (keletą pavyzdžių, su kokio pobūdžio sunkumais tenka susidurti rašant švedų ir norvegų žodynus, žr. Griškevičienė ir Berg-Olsen 2012; Jakaitienė ir Berg-Olsen 2004, Sausverde 2012). Šiame straipsnyje norima apsistoti ties viena leksinės semantikos tema – maisto pavadinimais.

### 4. Maistas ir kalba

---

<sup>7</sup> Lietuvių kalboje naudojamas ir kitoks žodynų žymėjimas (plg. Jakaitienė 2005: 133).

Kodėl maistas? Atsakymas būtų trumpas ir paprastas – valgo visi. Žodžiai, susiję su maistu, maisto gaminimu ir pan. sudaro nemažą dalį visų dvikalbių žodynų, o verčiant tokius žodžius į kitą kalbą leksikografui dažnai tenka gilintis į istoriją, etnolingvistiką bei įvairias kultūros sritis. Tarpdiscipliniškas požiūris neišvengiamas tyrinėjant įvairius kalbos aspektus, susijusius su maistu. Tai ir maisto pavadinimai, meniu ar receptų kalba, jau nekalbant apie istorinius, antropologinius ar sociolingvistinius tyrimus, susijusius su maistu<sup>8</sup>. Maisto skonio, kvapo, spalvos recepcija ir kalba, maistas ir metafora, vynas ir diskursas, maisto pavadinimai ir fonetika ir/ar semantika – tai tik dalis maisto ir kalbos tyrinėjimų sričių, su kuriomis susiduria leksikografas. Temos universalumas lemia ir paties mokslo apie maistą (angl. *food studies*) tarpdiscipliniškumą. Vienos iš šioje srityje organizuojamų kasmetinių konferencijų *Oxford Symposium on Food and Cookery* (gyvuojančių jau virš 30 metų), 2009 metų tema buvo būtent maistas ir kalba. Konferencija sulaukė daugiau kaip 200 dalyvių, tarp jų kalbininkų, antropologų, istorikų ir kitų (žr. Hosking 2010; plg. Mac Con Iomaire 2009). Į platų aptariamų temų spektrą buvo įtrauktas ir klausimas, ar galima specifinių virtuvių, valgių ir kt. kalbą adekvačiai išversti į kitas kalbas. Pavyzdžiui, Japonijoje Vakarų arba europietiškas maistas vadinamas [yoshoku], skirtingai nuo japonų maisto, vadinamo [washoku], kur neatsitiktinai hieroglifai [wa] reiškia taiką, harmoniją, švelnumą, taip pat veiksmažodžių *maišyti*, *derinti*, reikšmę, o tuo pačiu ir *japoniško* prasmę (plg. Barber 2010: 37). Skirtumas tarp japoniško ir vakarietiško maisto tapo svarbus tik tada, kai Japonija po kelių šimtmečių izoliacijos atsivėrė Vakarų kultūrai, įskaitant maistą, ir kai, pavyzdžiui, 1872 m. imperatorius Meiji pakvietė prancūzų šefus gaminti jautieną, rodydamas pavyzdį ir kviesdamas kitus prisijungti prie naujų maisto gaminimo būdų (ibid.). Pagal Barberį japonų maistą japonišku daro penki pagrindiniai principai: penkios spalvos, penki skoniai, penki gaminimo būdai, penki pojūčiai ir penki dvasiniai (filosofiniai) požiūriai. Tai atsispindi kalboje ir sukuria begalybę vadinamųjų *lost in translation* situacijų vertėjams iš japonų kalbos. Japonų kalbos atvejis yra tikras iššūkis leksikografams.

Šia prasme švedų ir lietuvių kalbos yra nepalyginamai artimesnės – gyvename dažnai panašioje aplinkoje ir istoriškai palyginamoje kultūrinėje erdvėje. Valgome irgi panašiai – pavyzdžiui, bulvės yra vienas iš įprasčiausių valgių tiek Švedijoje, tiek Lietuvoje. Bet kalbant apie maistą iš švedų-lietuvių dvikalbės leksikografijos perspektyvos, net ir įprasti valgiai gali kelti daugybę problemų, reikalaujančių įsigilinti į formų ir reikšmių įvairovę, (kalbos) istoriją, kultūrinių ir socialinių reiškinių detales.

---

<sup>8</sup> Ne išimtis tyrinėjimai, susiję su lietuvių kalba, plg. lingvistės Jasiūnaitės, antropologės Klumbytės, etnologės Stundžienės darbus (Jasiūnaitė 2007; Klumbytė 2010; Stundžienė 2004). Lietuvoje atsiranda ir kiti, netradiciniai *maisto ir kalbos* tyrinėjimai, plg. Ruzaitė 2006; Judickaitė 2009.

## 5. Ekvivalentų paieškų pavyzdžiai

### 5.1. *palt*, *pölsa*, etc.

Visi, skaitę Astrid Lindgren knygas apie Emilį iš Lionebergos, prisimena, kaip Emilis surengė vargšams kalėdinę puotą ir tradicinio švedų kalėdinio stalo aprašą. Grožinės literatūros vertimas ir dvikalbė leksikografija yra du skirtingi dalykai, bet Astrid Lindgren pateiktas valgių sąrašas yra tikras iššūkis ir vertėjui, ir leksikografui, vertas atskiros publikacijos. Švediškai jis atrodo taip:

*Där stod: ett fat med palt, ett fat med fläskkorv, ett fat med sylta, ett fat med leverpastej, ett fat med bräckkorv, ett fat med köttbullar, ett fat med kalvkotletter, ett fat med revbensspjäll, ett fat med grynkorv, ett fat med potatiskorv, ett fat med sillsallad, ett fat med salt kött, ett fat med rimmad oxtunga, ett fat med hackekorv, ett fat med stora julskinson på, ett fat med stora julosten på, ett fat med limpbröd, ett fat med sirapsbröd, ett fat med fint rågröd, en stänka enbärdricka, en kanna mjölk, en karott med risgrynsgröt, en bunke med ostkaka, en skål med katrinplommon, ett fat med äppelkaka, en skål med vispgrädde, en skål med jordgubbssylt, en skål med ingefärspäron samt en liten helstekt spädgris garnerad med sockerkristyr.<sup>9</sup>*

Knygos vertėjo užduotis – perteikti šio įspūdingo valgių sąrašo „dvasią“, surasti suprantamus lietuvių skaitytojui atitikmenis, kartais aukojant tam tikras detales ar tikslumą, galbūt panadojant unikalų ekvivalentą, kuris niekada iki jo nebuvo ar nebus panaudotas. Leksikografo užduotis kita. Jis privalo surasti tipiškus ekvivalentus (plg. Berkov 1996: 156). Kitaip tariant, vertėjas turi reikalą su *parole*, o leksikografas su *langue*, ir jeigu pastarajam neišeina surasti ekvivalento, jis privalo pateikti trumpą, grakštų paaiškinimą, kuo skiriasi, pavyzdžiui *fläskkorv*, *bräckkorv* ir *hackekorv*. Tai neišvengiamai reiškia, kad reikės įsigilinti į šių dešrų (šved. *korv* „dešra, dešrelė“) gaminimo subtilybes (kartais dar ir tam tikro regiono, pvz., Astrid Lindgren knygos veiksmas vyksta Smålande, neturtingame krašte, kurio kontekstą Lietuvoje tipologiškai būtų galima palyginti su Dzūkija). Neužtenka išversti pažodžiui, pvz., *hackekorv* (liet. „kapota dešra“), nors *hacka* reiškia „kapoti“, nes įsigilinus į receptą supranti, kad *hackekorv* gali būti gaminama iš kiaulienos ir

---

<sup>9</sup> Astrid Lindgren, *Stora Emilboken*, Rabén & Sjögren, 1989, 215-216. Vertime tai perteikta taip: „Ten buvo: lėkštė kraujinių kukulių, lėkštė mėsinių dešrų, lėkštė šaltienos, lėkštė kepenų pašteto, lėkštė keptos dešros, lėkštė mėsos kukulaičių, lėkštė šonkauliukų, lėkštė kruopinių vėdarų, lėkštė bulvinių vėdarų, lėkštė mišrainės su silke, lėkštė sūdytos mėsos, lėkštė rūkyto jaučio liežuvio, lėkštė dešrelių, lėkštė kalėdinio kumpio, lėkštė su dideliu kalėdiniu sūriu, lėkštė duonos, lėkštė duonos su sirupu, lėkštė puikios pikliuotos duonos, ašotis kadugių gaivos, puodynė pieno, dubuo ryžių košės, padėklas varškinio pyrago, vaza didžiulių slyvų, lėkštė obuolinio pyrago, vaza plaktos grietinėlės, vaza braškių uogienės, vaza kriaušių su imbieru ir dar keptas paršelis, papuoštas cukraus glazūra.“ (Astrid Lindgren, Emilis iš Lionebergos, iš švedų kalbos vertė Eugenija Stravinskienė, 2011, Vilnius: Garnelis, 3 leidimas, 182–183).

jautienos faršo, į kurią dedamos virtos bulvės ir lašiniai. Knygos vertime praleista, matyt, dėl tam tikrų priežasčių, *kalvkotletter* (liet. „veršienos pjausniai“ arba „veršienos karbonadai“; *kotlett* švediška yra ne malta mėsa, o pjausnys, pvz., *fläskkotlett* reiškia „kiaulienos karbonadą“). Žodį *katrinplommon* leksikografas išverstų „džiovintos slyvos“. *Bräckkorv* pažodžiui reiškia „kepta dešra“ (plg. šved. *bräcka* „kepti“), bet prieš kepant ji dažnai dar ir rūkoma, todėl tikslesnis atitikmuo būtų „kepta (rūkyta) dešra“. *Rimmad oxtunga* pažodžiui reiškia „sūdytas jautienos liežuvis“ (analogiškai kaip, pavyzdžiui, *rimmad lax* (liet. „sūdyta lašiša“)<sup>10</sup>, bet įsigilinus į receptus galima suprasti, kad *rimmad oxtunga* gaminamas panašiai kaip Lietuvoje (liežuvis ilgai verdamas pasūdytame vandenyje su prieskoniais), todėl šią frazę galima būtų versti paprastai „virtas jautienos liežuvis“. Tokių pavyzdžių, suprantama, yra labai daug.

Didesnis iššūkis daugelio šalių vertėjams ir leksikografams yra tradicinis švedų patiekalas *palt*, bet tik ne Lietuvoje, nes tai yra ne kas kita, kaip lietuvių cepelinų, arba didžkukulių, atitikmuo. Šis lietuvių virtuvės pasididžiavimas iš tiesų gaminamas daug kur, kur populiarūs bulvių patiekalai. Ne išimtis ir Švedija, tik skirtingai nuo lietuvių cepelinų, *palt* paprastai būna apvalios formos (kaip teniso kamuoliukai). *Palt* daugiausia žinomi Norrlando regione, Švedijos šiaurėje, ten patiekalas žinomas ir kitu pavadinimu - *kams*, o jų giminaitis pietuose dažniausiai vadinamas *kroppkakor*, tik *palt* paprastai gaminami iš žalių bulvių, o *kroppkakor* iš virtų. Esama ir kitų šių patiekalų gaminimo variantų. Pietų Švedijoje *palt* gali būti gaminami ir su krauju, tada jie vadinami *blodpalt*. Emilio knygoje kitur aprašomi būtent *blodpalt*, nors patiekalas vadinamas *palt*:

*Vi får palt till middag", sa hon [Ida]. Du kanske inte vet vad palt är för någonting? Det är stora svarta klumpar med fett fläsk inuti. Det smakar som blodpudding fast olika och mycket bättre. Man gör palt av blod, precis som man gör blodpudding av blod, och när det nu hade varit grisaslakt i Katthult, så var det klart att Emils mamma skulle koka palt. (ibid.: 124)<sup>11</sup>*

Taigi šiuo atveju knygos vertėjo ir leksikografo rastas kalbos ekvivalentas šiam patiekalui panašios kulinarinės tradicijos dėka sutampa: *palt* verčiama „(kraujiniai) kukuliai“ arba „(kraujiniai) kleckai“.

---

<sup>10</sup> Atskiras klausimas, kaip adekvačiai perteikti į lietuvių kalbą tokius populiarius ir įprastus Švedijoje lašišos patiekalus kaip *rimmad lax* ir *gravad lax*. Abu veiksmazodžiai *rimma* ir *grava* turi reikšmę „sūdyti“, tik skiriasi sūdyimo receptūra – skirtinga cukraus ir druskos proporcija.

<sup>11</sup> „Šiandien pietums bus kraujiniai kukuliai, - pasakė ji [Ida]. Tu gal nė nežinai, kas yra kraujiniai kukuliai? Tai didelės juodos bandos, įdarytos spirgučiais. Labai gardžios, panašios į kraujinį pudingą, bet daug skanesnės. Tešla daroma iš kraujų, panašiai kaip pudingui, o kai Kathultoje skersdavo kiaulę, aišku, Emilio mama visada virdavo kraujinius kukulius.“ (ibid.: 104–105).

Deja, taip pasiseka nedažnai. Tradiciniam švedų valgiui *pölsa* sunku rasti ekvivalentą lietuvių kalboje, bet jo konteksto tyrinėjimas intriguojantis ir turtingas literatūrinių aliuzijų. *Pölsa* pagal skonį ir konsistenciją labai panaši į škotų *haggis*<sup>12</sup>. Pagrindiniai ingredientai – plaučkepeniai arba subproduktai – kepenys, širdis ir pan., dažnai ir malta jautiena ar kiauliena, svogūnai, kruopos. Į visa tai įpilama sultinio, įberiama pipirų ir pagardinama raudonėliais. Patiekalas dažniausiai patiekiamas su bulvėmis, marinuotais burokais ir kartais su keptu kiaušiniu.<sup>13</sup> Škotijoje po Robert Burnso poemos *Address to a Haggis* (1787) *haggis* laikomas škotų nacionaliniu patiekalu, o po Torgny Lindgreno romano *Pölsan* pasirodymo 2002 metais apie švedų *pölsa* sužinojo daugybė žmonių visame pasaulyje. *Pölsa* – centrinė alegorinio Lindgreno romano figūra. Jame pasakojama apie dviejų vyrų kelionę po pokarinės Švedijos tuberkuliozės apimtą Västerbotteno provinciją, beieškant autentiškiausios, tikriausios *pölsa*. Baisiausia jiems pasirodo *viltpölsa* „žvėrienos *pölsa*“ Morkene, kurios pagrindas – virtos ir maltos voverės, o skaniausia, bet ir pavojingiausia (nes neša tuberkuliozę) – Lillsjölidene. Štai kaip romane aprašytas *viltpölsa* receptas:

*Man skjuter femton ekorrar och flår och tar ur dem. Sedan en harkäring. Man kokar de hela kropparna med grovt salt. Då allt är kokt och mjukt stöter man det urbenade köttet i morteln. Man kokar ihop spadet och ilägger det stöta köttet. Om man vill att pölsan ska vara fast så att man kan skära den i skivor, då tager man en skvätt av kallimmet som man kokat av koklövarna. Svårare än så är det inte.*<sup>14</sup>

Knygoje kalbama ir apie kitus, ne tokius makabriškus *pölsa* gaminimo būdus, t.y. apie *färpölsa* (avienos), *lammpölsa* (ėrienos) ir kt. Po visų etnolingvistinių paieškų ir palyginimų, atmetus kraštutinius, netipinius *pölsa* gaminimo būdus, galima būtų šio patiekalo pavadinimą versti į lietuvių kalbą kaip „košeliena“, plg. rusų *каша с номпoxamu*.

*Vad är detta? – Det är pölsan, sade hon. Kallpölsan. Då pölsan är kall, då stelnar hon så att man kan skära henne i skivor. – Pölsa, upprepade han med blicken riktad på smörgåsen, det ordet har jag aldrig fått lära mig. – Det är ett av språkets vanligaste ord, sade Eva. Hon hade satt sig på vedbänken vid spisen. – Den smälter mellan*

<sup>12</sup> Lietuvių kalbos žodynuose *haggis* paprastai perteikiamas kaip „hagis“, su paaiškinimu „škotų nacional. patiekalas iš avies širdies, kepenų ir plaučių“ (plg., pvz. TŽŽ 1985, taip pat ir TŽŽ internetinėje svetainėje).

<sup>13</sup> Kai kur *pölsa* vadinama dar ir *lungmos*, pažodžiui „plaučių košė“, tai tik reiškia, kad didesnę proporciją patiekale sudaro subproduktai. Norvegų ir danų kalbose *pølse* reiškia „dešrelė“, ir nors norvegų ir danų *pølse* ir švedų *pölsa* atrodo visiškai skirtingai, žodžiai giminingi – galima būtų sakyti, kad švedų *pölsa* – tai tam tikru būdu pagamintas dešros įdaras be apvalkalo.

<sup>14</sup> „Nušaunamos penkiolika voverių, joms nudiriamas kailis ir jos išskrodžiamos. Po to - kiškienė. Nepjaustyti žvėrelių kūnai išverdami su rupia druska. Kai viskas išvirė ir suminkštėję, išimami kaulai, o mėsa sugrūdama grūstuvėje. Nuoviras pavirinamas, kol sutirštės, ir įdedama sugrūsta mėsa. Jei pageidaujama, kad *pölsa* sustingtų, kad būtų galima pjaustyti ją gabalais, įdedamas šlakelis klijų, kurie išvirti iš karvės kanopų. Štai kaip viskas paprasta.“ Vertė R. Dambrauskaitė-Muralienė, versta pagal Torgny Lindgren, *Pölsan*, Norstedts, 2002, 162.

*gommen och tungan, sade Robert Maser. I Mecklenburg skulle vi säga sylta. Pölsan är nog den läckraste sylta jag smakat i hela mitt liv. – Min pölsa, sade hon, är branog simpel. Det finns pölsan som är betydligt bättre. Och det finns pölsan som stort sett är bäst. Sedan finns det också pölsan som är den yppersta. Men henne kan man inte tala om.*<sup>15</sup>

Į anglų kalbą šio romano pavadinimas išverstas kaip *Hash*. Mes ir vėl susiduriame su grožinės literatūros ir leksikografo vertimo skirtumais, nes *hash* angliškai reiškia kitokį patiekalą, t.y. keptus, pašildytus (pietų) likučius, paprastai iš mėsos gabalėlių, bulvių ir daržovių (iš pranc. *hacher* „smulkinti, pjaustyti“). Anglų kalboje žodžiui *pölsa* artimiausias, kaip minėta, būtų *haggis*, bet žinant šio žodžio kontekstą suprantama, kodėl verčiant romaną jo buvo atsisakyta. Ne veltui viena iš romano anglų kalba recenzijų prasideda žodžių (bei romano aliuzijų) žaidimu: „Torgny Lindgren, one of Sweden's most accomplished stylists, pursues the ultimate haggis in Hash“ (Elliot 2004). Kita vertus, anglų kalbos žodis *hash* kuo puikiausiai atitinka kitą švedų patiekalo pavadinimą, *pyttipanna*.

## 5.2 *pyttipanna*

Skirtingai nei *pölsa*, *pyttipanna* tikrai labai įprastas ir populiarus švedų patiekalas. Tradiciškai jis gaminamas iš maisto likučių. Paprastai jis susideda iš keptų bulvių, svogūnų, mėsos ar dešros gabalėlių, patiekiamas su pjaustytais marinuotais burokėliais ir keptu kiaušiniu (yra daugybė *pyttipanna* variantų).<sup>16</sup> Žodžio etimologija nelabai aiški – galimas aiškinimas *pytt i panna* (liet. „truputis keptuvėje“), kitas variantas išvedamas iš *putta i pannan* (liet. „dėti į keptuvę“) (plg. SAOB). Šis patiekalas tokiu pat pavadinimu žinomas ir Norvegijoje (norv. *pyttipanne*), ir Suomijoje (suom. *pyttipannu*), Danijoje jo atitikmuo būtų *biksemad* (liet. „maišyti“ + „maistas“). Jis turi atitikmenis ir kitose kalbose šalyse, kur valgoma panašiai. Angliškai panašus valgis, be jau minėtojo *hash*, dar vadinamas *bubble and squeak*; jo giminaitis – tiršta sriuba iš maisto likučių (yra visokių jos variantų) vadinama *hotchpotch*, *hodgepodge* ir kt. Vokietijoje ir Austrijoje jis žinomas kaip *Bauernfrühstück* (liet. pažodžiui „ūkininko pusryčiai“). Įdomu, kad Latvijoje irgi perimtas vokiečių

---

<sup>15</sup> Įdomu, kad šioje ištraukoje apie *pölsa* kalbama kaip apie gyvą daiktą – *hon* etc. „ji“, paprastai daiktai žymimi įvardžiu *den/det* „tai“. „Kas čia? – Košeliena, – atsakė ji. – Šalta košeliena. Šalta košeliena būna tada, kai sustingsta tiek, kad ją galima raikyti. – Košeliena? – pakartojo jis, išmeigęs žvilgsnį į sumuštinį, – tokio žodžio niekada nesu girdėjęs. – Šis žodis yra vienas dažniausių, – atsiliepė Eva, prisėdusi ant suolelio prie krosnies. – Ji tirpte tirpsta burnoje, – pasakė Robertas Maseris. – Meklenburge mes ją vadiname šaltiena. Košeliena yra gardžiausia mano gyvenime ragauta šaltiena. – Mano košeliena, – tarė ji, – išties niekuo neypatinga. Esama daug skanesnės. O yra košeliena, kuri neabejotinai skaniausia. O dar esama košelienos, kuri yra pati tobulybė, bet apie ją kalbėti nedera.“ Vertė R.Baranauskienė, *ibid.*, 27-28.

<sup>16</sup> Dabar *pyttipanna* dažnai gaminama iš pirminių produktų, ją šaldytą galima nusipirkti bet kuriame Skandinavijos prekybos centre.



pavadinimas, tokio tipo patiekalas pradėtas vadinti *zemnieku brokastis* (kalkė iš vok.).<sup>17</sup> Deja, kol kas tikslaus *pyttipanna* atitikmens lietuvių kalboje rasti nepavyksta, todėl žodyne teks pateikti paaiškinimą „patiekalas iš mėsos gabalėlių, bulvių ir daržovių (ypač apie keptus (pietų) likučius)“ (žodynas dar redaguojamas).

### 5.3 *knäckebröd, pâtår* etc.

Kaip matome, ekvivalentus sunku surasti ne tik daugiau ar mažiau egzotiškiems maisto pavadinimams. Kartais tikru iššūkiu tampa paprasčiausi patiekalai dėl to, kad dėl įvairių tradicijų jie ne tokie populiarūs kitoje šalyje (apie kai kuriuos kitus, nesusijusius su maistu, žodžius plg. Sausverde 2012). Paminėsime keletą.

*Knäckebröd* – šią įprastą tradicinę švedų duonos rūšį galima būtų perteikti kaip *traški duona*, kai kuriuose kontekstuose (pvz., internete) Lietuvoje ji vadinama *traški švediška duona*. Panaši Lietuvoje parduodama lietuviška produkcija kartais vadinama „duoniukais“ ir pan., prekyboje atsiranda švedišką duonos rūšį atitinkanti vokiečių *Knäckebröt* (lietuviškai tai verčiama kaip „duonos traškučiai“, bet „traškučiai“ daug kam asocijuojasi su bulvių traškučiais, taigi visai nepanašu į švedų *knäckebröd* produktus). Vadinasi, galima teigti, kad vyksta natūralios šio žodžio atitikmens paieškos.

*Pepparkaka* – dabar jau savaime atsiradęs šių įprastų švedų sausainių, Kalėdų atributų, ekvivalentas lietuvių kalboje, tik jis išreiškiamas keliais žodžiais – „(kalėdinis) imbierinis sausainis“. Giminingoje latvių kalboje tai *piparkūka*, vėlgį, dėl bendrų skolinių iš vokiečių kalbos latvių leksikografams vertimas dažnai nesukelia didelių problemų.

*Pâtår* – šiuo atveju neįmanoma apseiti be paaiškinimo: „dar vienas puodelis kavos (nemokamai)“. Žodis kildinamas iš pã+tår, taigi etimologija būtų „(kavos) ašara“ (dar šlakelis kavos po jau išgertos). Kaip minėta, dažną užrašą švedų kavinėse *pâtår ingår* lietuvių kalboje atitiktų „kitas puodelis kavos nemokamai“.

*Pålägg* – irgi labai įprastas švedų kalbos žodis. Jis reiškia viską, kas dedama ant sumuštinio – dešrą, sūrį, kumpį ir pan. (iš šved. *lägga på* „dėti ant ko“), tačiau tiesioginio atitikmens lietuvių kalboje nėra.

*Wienerbröd* – šios įprastos bandelės rūšies Švedijoje (pažodžiui tai būtų „Vienos bandelė“, ji taip vadinama ir kitose Skandinavijos šalyse) nepavyksta perteikti lietuviškai vienu žodžiu. Angliškai *wienerbröd* vadinama *Danish pastry*. Švedijoje irgi pasitaiko pavadinimas *danska*

---

<sup>17</sup> Pažymėtina, kad ir kiti nauji pavadinimai latvių kalboje prigijo kaip kalkės iš vokiečių kalbos, taip tęsdami skolinių iš vokiečių kalbos tradiciją, plg. pvz., Latvijoje ganėtinai naują savoką *rindas nams* ir vok. *Reihenhaus*, švedų *radhus* (liet. pažodžiui „eilės namas“) skirtingai nei lietuvių kalboje, kur statomus eilėmis namus priimta vadinti *kotedžais*. Taigi latvių leksikografams tokių švedišku žodžių, kaip *radhus* ar *pyttipanna* ekvivalentų paieška nesukelia problemų.

*wienerbröd* – dažnai tai būna *wienerbröd* su šokoladu. Vokietijoje *wienerbröd* atitikmuo būtų *Kopenhagener*, kartais *plunder*. Įdomu, kad Vienoje ji vadinama *Kopenhagener Gebäck* ir t.t. (plg. Sausverde 2012). Švedų–lietuvių žodyne kol kas siūlomas atitikmuo yra *sluoksniuotos tešlos bandelė su įdaru*.

## 6. Pabaigai

Valerijus Berkovas, vienas iš didžiausių leksikografų ir leksikografijos teoretikų rašė, kad leksikografija – tai ir mokslas, ir menas, o konkrečių instrukcijų ekvivalentų paieškai, tinkančių visiems gyvenimo atvejams, nėra. Atitikmenų parinkimas rengiant dvikalbį žodyną anot Berkovo, – tai išties menas, kadangi daug ką lemia leksikografo asmeniniai bruožai, jo gebėjimai, abiejų kalbų išmanymas, erudicija, bendra kultūra, reiklumas sau, savikritika, pareigingumas, taip pat pasirengimas nepaisant laiko sąnaudų ieškoti reikalingo optimalaus varianto (plg. Berkov, 1996: 4; 156).

Dvikalbės švedų–lietuvių leksikografijos tradicijos stoka apsunkina ekvivalentų paiešką bei žodyno rašymą. Straipsnyje apžvelgta tik keletas švediškų maisto, patiekalų pavadinimų ir kulinarijos sąvokų pavyzdžių, bet galima konstatuoti, kad ekvivalentų paieška gali būti sudėtinga tiek įvardijant daugiau ar mažiau egzotiškas švediškąs kulinarijos realijas, tiek paprasčiausius patiekalus dėl to, kad dėl tradicijų skirtumų jie ne tokie populiarūs ar net apskritai ligi šių dienų nebuvo pažįstami Lietuvoje (kaip pvz. *knäckebröd*). Nepaisant identiškų pradinių produktų (bulvės, mėsa, duona), dėl skirtingų istorinių ir kitų tradicijų bei įtakų, švedų ir lietuvių maisto gamtinimo tradicijos skiriasi. Tam tikrais atvejais „egzotiškiems“ patiekalams kartais galima rasti gana tikslų ekvivalentą (*pölsa* – *košeliena*), o įprastiems kasdieniams produktams kartais tenka arba pateikti ekvivalentą-paaiškinimą (*knäckebröd* – „traški (švediška) duona“; *wienerbröd* – „sluoksniuotos tešlos bandelė su įdaru“), arba pasitenkinti vien tik paaiškinimu (kaip, pavyzdžiui, *pyttipannos* atveju). Ekvivalentų paieška reikalauja tarpdisciplininio požiūrio, gilinosi į įvairių sričių tyrinėjimus, atitinkamų realijų (kalbamu atveju, maisto, maisto gamtinimo ir pan.) pokyčių ar atsiradimo Lietuvoje stebėjimo. Grožinės literatūros vertimai leksikografijoje kartais padeda, bet kaip matėme, neretai grožinis tekstas ir leksikografo vertimas ženkliai skiriasi.

Straipsnyje apibrėžti ir Lietuvoje tik pradedami tyrinėti *maisto ir kalbos* temos aspektai. Įsigilinimas į *maisto ir kalbos* santykių problematiką tiek siauresniame leksikografiniame, tiek platesniame diskurso kontekste (pavyzdžiui, gastrometaforos ir pan.), atskleidžia įdomias galimybes tyrinėti šią dinamiškai besivystančią tarpdisciplininę sritį, kurioje *maistas* pasireiškia kaip koduota kalba, žyminti meilę, aistrą, galią, socialinį statusą, tautybę ir religiją (plg. Mac Con Iomaire, 2009: 211; šios autorės tyrinėjimai teikia tiek gurmaniško, tiek lingvistinio malonumo).

## Literatūros sąrašas

- Barber, K. 2010. In praise of shadows: Japanese language for Japanese food experience. *Food and Language: Proceedings of the Oxford Symposium on Food and Cookery 2009*, R. Hosking (ed.). Prospect Books, 37-41.
- Berkov, V.P. 1996. *Dvujazyčnaja leksikografija*. St.Peterburg: Izdatel'stvo S.-Peterburgskogo universiteta.
- Elliot, G. 2004 (rev.). TB or not TB? *Hash* by Torgny Lindgren, translated by Tom Geddes. Overlook Duckworth. *The Guardian*, Saturday 20 November 2004. <http://www.guardian.co.uk/books/2004/nov/20/featuresreviews.guardianreview14> Žiūrėta 2012 m. lapkričio mėn.
- Gellerstam, M. 1999. LEXIN – lexikon för invandrare. *LexicoNordica* 6, 3-18.
- Griškevičienė, A. ir S. Berg-Olsen. 2012. A golden mean? Compromises between quantity of information and user-friendliness in the bidirectional Norwegian-Lithuanian Dictionary. *Proceedings of the 15th EURALEX International Congress*. R. Vatvedt Fjeld and J. M. Torjusen (eds.) Oslo: University of Oslo, Department of Linguistics and Scandinavian Studies, 648–653.
- Hosking, R. (ed.). 2010. *Food and Language: Proceedings of the Oxford Symposium on Food and Cookery 2009*, Prospect Books.
- Jasiūnaitė, B. 2007. *Dievo pyragas* (mitologinių personažų daiktai frazeologijoje: valgis ir gėrimas). *Baltistica*, 42 (2), 271–276.
- Klumbytė, N. 2010. Soviet sausage renaissance. *American Anthropologist* 112 (1), 22–37.
- Mac Con Iomaire, M. (rev.). 2009. The language of food: a review of the 2009 Oxford Symposium on Food and Cookery. *Journal of Culinary Science and Technology*, 7 (2-3), 211-217.
- Malmgren, S.-G. 2012. Från svenska ord (Lexin) 3 till Svenska ord 4. *Nordiska studier i lexikografi* 11. Rapport från Konferensen om lexikografi i Norden Lund 24–27 maj 2011. B.Eaker, L.Larsson & A.Mattsson (red.), 454-465.
- Melnikienė, D. 2008. Dvikalbių žodynų tipologija: skirstymo pagal apimtį kriterijai ir jų pagrįstumas, *Kalbotyra*, 58 (3), 88–96.
- Jakaitienė, E. 2005. *Leksikografija*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Jakaitienė, E. ir S. Berg-Olsen 2004. Semantisk informasjon i tospråklige ordbøker (med utgangspunkt i *Litauisk-norsk ordbok*). *LexicoNordica* 11, 117-132.
- Judickaitė, L. 2009. The Notions of foreignization and domestication applied to film translation: analysis of subtitles in cartoon "Ratatouille". *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 2 (23).

- Ruzaitė, J. 2006. Text typology in translation: a case study of menu translation. *Darbai ir dienos*, 45, 257–271.
- Sausverde, E. 2012. *Wienerbröd* och andra finesser. Den nya svensk-litauiska ordboken. *Nordiska studier i lexikografi* 11. Rapport från Konferensen om lexikografi i Norden Lund 24–27 maj 2011. B. Eaker, L. Larsson & A. Mattisson (red.), 546-554.
- Stundžienė, B. 2004. Iš dainų poetikos: vyno įvaizdis ir jo kontekstas. *Tautosakos darbai*, XX (XXIV), 32-55.
- Svensén, B. 2004, *Handbok i lexikografi. Ordböcker och ordboksarbete i teori och praktik*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Lexin*: <http://lexin2.nada.kth.se> Žiūrėta: 2012 m. lapkričio mėn.
- SAOB = *Ordbok över svenska språket utgiven av Svenska Akademien*. Lund: Gleerups, 1893 - . Prieiga internete <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/> Žiūrėta: 2012 m. lapkričio mėn.
- TŽŽ = Kvietkauskas, V. (ats. red.) *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1985. Prieiga internete <http://www.tzz.lt/> Žiūrėta: 2012 m. lapkričio mėn.

## ***Pyttipanna – tai rimta! Maisto pavadinimai – keletas pastabų rašant švedų – lietuvių kalbų žodyną***

Ėrika Sausverde

### **Santrauka**

Kiekvienas švedas, darydamas sumuštinį panaudos žodį *pålägg* – tai yra žodį, žymintį tai, kas dedama ant duonos – *sūris, kumpis, dešra* ir pan. Švedijos kavinėse įprastas užrašas – *påtår ingår* „kitas puodelis kavos nemokamai“. Kaip perteikti švediškus žodžius *pålägg* ir *påtår* lietuviškai?

Šio straipsnio tema kilo iš praktinių dalykų dirbant prie dar rengiamo švedų–lietuvių kalbų žodyno, apimsiančio apie 30 000 žodžių ir daugybę posakių. Švedų–lietuvių leksikografija – gana nauja sritis Lietuvoje, tai lemia šio leksikografinio darbo naujumą. Straipsnio tikslas – apžvelgti ekvivalentų paieškos procesus. Tyrinėjimo objektu pasirinkta viena semantinė tema – maisto pavadinimai. Diskutuojami žodžiai: švedų *knäckebröd, palt, pepparkaka, pyttipanna, pålägg, påtår, pölsa, wienerbröd* ir kt. Aptariami *kalbos ir maisto* temos ypatumai, ekvivalentų paieškos, leksikografinio ir grožinės literatūros vertimų skirtumų niuansai.

Straipsnyje apžvelgti švediškų maisto, patiekalų pavadinimų ir kulinarijos sąvokų pavyzdžiai leidžia konstatuoti, kad ekvivalentų paieška gali būti sudėtinga tiek įvardijant daugiau ar mažiau egzotiškas švediškąs kulinarijos realijas, tiek paprasčiausius patiekalus dėl to, kad dėl tradicijų skirtumų jie ne tokie populiarūs ar net apskritai nebuvo pažįstami Lietuvoje ligi šių dienų (kaip, pavyzdžiui, *knäckebröd*). Nepaisant identiškų pradinių produktų (bulvės, mėsa, duona), dėl skirtingų istorinių ir kitų tradicijų bei įtakų, švedų ir lietuvių maisto gaminių tradicijos skiriasi. Tam tikrais atvejais „egzotiškiems“ patiekalams kartais galima rasti gana tikslų ekvivalentą (plg. *pölsa* „košeliena“), o įprastiems kasdieniams produktams kartais tenka arba pateikti ekvivalentą-paaiškinimą (plg. *knäckebröd* „traški (švediška) duona“; *wienerbröd* „sluoksniuotos tešlos bandelė su įdaru“), arba pasitenkinti vien tik paaiškinimu (pavyzdžiui, *pyttipanna* „patiekalas iš mėsos gabalėlių, bulvių ir daržovių (ypač apie keptus (pietų) likučius“). Ekvivalentų paieška reikalauja tarpdisciplininio požiūrio, gilinimosi į įvairių sričių tyrinėjimus, atitinkamų realijų pokyčių ar atsiradimo Lietuvoje stebėjimo.

Straipsnyje apibrėžti ir tam tikri Lietuvoje tik pradedami tyrinėti *maisto ir kalbos* temos aspektai. Įsigilinimas į *maisto ir kalbos* santykių problematiką atskleidžia naujas įdomias galimybes tyrinėti šią dinamiškai besivystančią tarpdisciplininę sritį.

## ***Pyttipanna* – it is serious!**

### **Names for food – some comments when compiling a Swedish-Lithuanian dictionary**

Ėrika Sausverde

#### **Summary**

A Swede making a sandwich will use the word *pålägg* in reference to what s/he puts on a slice of bread – cheese, ham, sausage etc. In cafeterias in Sweden one can often come across a notice - *påtår ingår* ‘refill included’. How should the Swedish *pålägg* and *påtår* be rendered in Lithuanian?

The paper deals with some issues of lexicographic practice arising in the process of compiling a forthcoming Swedish-Lithuanian dictionary. It will include about 30 000 word entries and a large number of expressions. Swedish-Lithuanian lexicography is a rather new field in Lithuania, which has determined the pioneering character of the present investigation.

The paper aims at identifying certain tendencies in the search of equivalents to names for food. The words discussed include Swedish examples like *knäckebröd*, *palt*, *pepparkaka*, *pyttipanna*, *pålägg*, *påtår*, *pölsa*, *wienerbröd* and some others. The paper also discusses some more general issues pertaining to the field of *language and food* and some strategies adopted by a fiction translator and lexicographer.

The examples demonstrate the complexity of the lexicographer’s task when searching for equivalents to both rather exotic and very simple Swedish dishes, which is due to the absence of tradition of consuming the dishes by Lithuanians. Despite identical raw food products (potatoes, meat, bread), in the course of history the Swedish and the Lithuanian cuisine have taken differing paths of development and experienced different influences. In some specific cases one can find a rather precise equivalent to an ‘exotic’ dish (cf. SE *pölsa*, similar to EN *haggis*, LT *košeliena*). Meanwhile, a search of an equivalent to some ordinary, casual dish or food product can become a real challenge to a lexicographer resulting in a ‘near’ equivalent with a descriptive or an expository comment, cf. SE *knäckebröd*, EN *crisp bread*, LT ‘traški (švediška) duona’; SE *wienerbröd*, EN *Danish pastry*, LT ‘sluoksniuotos tešlos bandelė su įdaru’; also cf. SE *pyttipanna*, similar to EN *hash* or *bubble and squeak*, LT ‘patiekalas iš mėsos gabalėlių, bulvių ir daržovių (ypač apie

keptus (pietų likučius)'. The lexicographer's demanding task requires an interdisciplinary approach, an in-depth knowledge in different fields of research, familiarity with changing culture-specific realia and attention to detail.

The field of *language and food* is rather new in Lithuania. It opens up new interesting research perspectives to lexicography, discourse analysis, culture studies, etc.

Gauta 2012 m. lapkričio mėn.

Priimta spausdinti 2012 m. gruodžio mėn.